مقاله تحقیقی

مجله سلامت و سالمندی خزر، دانشکده پرستاری مامایی فاطمه زهرا (س) رامسر دوره دوم، شماره ۲، پاییز وزمستان ۱۳۹۶، صفحه۵۱-۴۵

بررسی نگرش دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مشهد به مشکلات ازدواج در دوره دانشجویی

فاطمه دربان (MSc)[۱]، فتحعلی عظیمی رودکنار (MSc)[۲]، فاطمه غفاری (PhD)[۳*]، سپیده عظیمی رودکنار (BSc)[۲]

۱-دانشکده پرستاری و مامایی ایرانشهر، دانشگاه علوم پزشکی ایرانشهر، سیستان و بلوچستان، ایران
۲-دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران
۳-مرکز تحقیقات مراقبت‌های پرستاری، پژوهشکده سلامت، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران

دریافت: ۹۶/۱۲/۱، اصلاح:۹۶/۱۲/۱۰، پذیرش: ۹۶/۱۲/۱۶

خلاصه

سابقه و هدف: ازدواج در زمان دانشجویی می تواند فرهنگ ساده زیستی و ازدواج آسان را در میان جوانان بویژه قشر دانشجو ترویج داده و آن را نهادینه نماید. علی‌رغم اهمیت این موضوع دانشجویان به ویژه دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی در امر ازدواج، موانع و مشکلات زیادی پیش روی خود مشاهده می‌کنند. لذا هدف از این مطالعه، تعیین نگرش دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مشهد به مشکلات ازدواج در دوره دانشجویی می‌باشد.

مواد و روش‌ها: این مطالعه از نوع توصیفی تحلیلی با طرح مقطعی بود که واحدهای پژوهش آن را ۴۰۰ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مشهد تشکیل می‌دادند که به شیوه خوشه‌ای طبقه‌ای انتخاب شدند. ابزارگردآوری داده‌ها، پرسشنامه پژوهشگر ساخته‌ای بود که با ۱۶ سوال مشکلات ازدواج در دوره دانشجویی را می‌سنجید و روایی آن توسط اساتید دانشگاه علوم پزشکی مشهد و دانشکده علوم تربیتی دانشگاه فردوسی و پایایی آن به شیوه آزمون-آزمون مجدد و همسانی درونی تائید شد.

یافته‌ها: یافته‌های این مطالعه نشان داد که مهمترین مشکلات ازدواج در دوره دانشجویی از دیدگاه دانشجویان به ترتیب نداشتن استقلال فکری در انتخاب همسر آینده (۵۴/۶٪)، وضعیت اقتصادی (۴۸/۲٪) و بیم عدم تطابق فرهنگی (۴۴/۵٪) بود. عوامل وجود فعالیت‌های غیر درسی (۱۱/۲٪)، اصرار والدین بر ازدواج فامیلی (۱۳/۸٪) و اصرار والدین بر انجام ازدواج سنتی (۱۶/۰٪) کمترین تاثیر را بر عدم تمایل دانشجویان به ازدواج در دوره تحصیل داشتند.

نتیجه‌گیری: ازآنجایی که استقلال فکری در زمینه ازدواج و مسایل اقتصادی و رفاهی برای دانشجویان از اهمیت زیادی برخوردار بودند، لذا منظور حفظ و ارتقاء سلامت دانشجویان، پیشنهاد می‌شود مسئولان و برنامه ریزان با در نظر گرفتن معیارهای فرهنگی، دینی و اجتماعی، بستری را فراهم نمایند تا ازدواج با سهولت بیشتری انجام شود.

واژه‌های کلیدی: ازدواج، مشکل، نگرش، دانشجو.

مقدمه

ازدواج یکی از مهم‌ترین رویدادهای زندگی انسان محسوب می‌شود که نه تنها در سلامت جسمی و روانی فرد موثر است بلکه نقش مهمی در ورود انسان به دوره بزرگسالی دارد (۱). در واقع ازدواج قراردادی است که به موجب آن، زن و مرد در زندگی با یکدیگر شریک و متحد شده و خانواده‌ای را شکل می‌دهند. تشکیل خانواده‌ای با ثبات نیز تابع عوامل مهمی چون توانایی برای صمیمی شدن است (۲). در امر ازدواج برقراری رابطه‌ای صمیمی با همسر تکلیفی عمده بحساب می‌آید و توانایی برقراری چنین صمیمیتی به تحکیم و ثبات ارتباط با همسر و قوام خانواده می‌انجامد (۳). دین اسلام نیز بر این مهم تاکید داشته است و اساس خانواده را بر آرامش، مودت، مهربانی و مساوات استوار ساخته است (۴). از طرفی باید به این نکته توجه داشت که ازدواج پدیده‌ای مطلق و فارغ از بستر زمان و مکان نیست؛ در هر زمان و در هر جامعه چهره خاص دارد و با جامعه نیز دگرگون می‌شود (۵). در واقع ازدواج و گزینش همسر از مهم‌ترین شاخص‌های تحرک اجتماعی در هر جامعه است. نتایج تحقیقات مختلف نشان می‌دهد که نظام سنتی انتخاب همسر نه تنها در کشورهای توسعه یافته بلکه در کشورهای در حال توسعه نیز دستخوش دگرگونی‌های اساسی شده است (۶). سنجش ارزش‌های زناشویی در غرب نشان می‌دهد که تمایل کمتری برای تشکیل یک زندگی مشترک مادام العمر نسبت به نسل قبل از خود دارد (۷). این امر سبب بروز مشکلات متعددی چون اختلال در ارتباطات اجتماعی، گرایش به انحرافات اجتماعی وشیوع بیماری های آمیزشی می‌شود (۸)؛ اما ازدواج و به تبع آن تشکیل خانواده سالم و محکم، می‌تواند به عنوان سدی نفوذناپذیر در مقابل این مشکلات احتمالی عمل نماید (۹). از آنجایی که نسل جوان بهترین و سازنده‌ترین نیروی هر جامعه‌ای هستند، توجه به نیازهای تشکیل خانواده در این قشر نقش مهمی در پیشرفت جامعه ایفا می‌کند (۱۰). با توجه به این امر، در کشور ما نیز دولت در سال ۱۳۸۴ جهت تسهیل ازدواج جوانان مصوبه‌ای را ارائه نمود که بر طبق آن دولت مکلف به فراهم نمودن تسهیلات برای ازدواج جوانان می‌باشد (۱۱). با توجه به اینکه قشر عظیمی از جوانان کشور ما را دانشجویان تشکیل می‌دهند، ترویج ازدواج در دوره دانشجویی، تلاشی موثر برای استحکام خانواده ها می‌باشد. ازدواج در زمان دانشجویی می تواند فرهنگ ساده زیستی و ازدواج آسان را در میان جوانان بویژه

*مسئول مقاله: دکتر فاطمه غفاری
آدرس:میدان انقلاب، بیمارستان امام سجاد(ع)، دانشکده پرستاری مامایی فاطمه زهرا(س) رامسر تلفن:۱۱۵۵۲۱۵۱۵۱+
E-mail:ghafarifateme@yahoo.com

[Downloaded from cjhaa.mubabol.ac.ir on 2026-11-07]

[DOI: 10.22088/cjhaa.2.2.45]

قشر دانشجو ترویج داده و آن را نهادینه نماید. لذا با عنایت به آموزه های دینی ما مبنی بر این که ازدواج اکمل دین است، انجام ازدواج در سنین بحران (زمان دانشجویی) می تواند در جهت پیشگیری از انحرافات و اجتماعی کمک کننده باشد (۱۲). علی‌رغم اهمیت این موضوع دانشجویان به‌ویژه دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی به دلیل مشغله درسی و طولانی بودن زمان تحصیل بیش از سایر جوانان در امر ازدواج و تشکیل خانواده، موانع و مشکلات زیادی پیش روی خود مشاهده می‌کنند و حتی با برگزاری سمینارهای متعدد در خصوص ازدواج و تشکیل دفاتر دانشجویی در دانشگاه‌های کشور، سهولت در ازدواج این قشر از دانشجویان حاصل نشده است (۱۰)؛ به طوریکه سن متوسط ازدواج برای دانشجویان پسر علوم پزشکی ۲۹/۱ سال و دانشجویان دختر ۲۷/۲ سال می‌باشد که سه سال بیشتر از متوسط سن ازدواج جامعه می‌باشد (۳). در واقع ازدواج ممکن است تمام زندگی یک شخص را از نو بسازد یا خراب کند، می تواند باعث رشد جنبه های اخلاقی در انسان گردد یا وی را به انسانی افسرده و شکست خورده تبدیل نماید (۱۳).

هرچند تشکیل خانواده را باید عملی ارادی دانست که به خواست، تمایلات و دیدگاه‌های فردی افراد مربوط می‌شود اما زندگی اجتماعی انسان و روابط پیچیده او با محیط و اجتماع، ازدواج و فرایند آن را تحت تاثیر روابطی دوسویه با متغیرهای اقتصادی، اجتماعی، جمعیتی و حتی سیاسی قرار می‌دهد، ضمن آنکه انگیزه‌ها و تمایلات افراد نیز از انها تاثیر می‌پذیرد (۱۴). با توجه به اینکه یکی از بزرگترین مشکلات جوانان تشکیل خانواده است و با عنایت به ریشه های عمیق فرهنگی و پشتوانه دینی در مردم کشور و وجود خرده فرهنگ‌های متفاوت، ضرورت بررسی مساله ازدواج و نقاط ضعف و قوت آن احساس می‌گردد، لذا با توجه به اهمیت ازدواج موفق و تاثیر آن بر سایر ابعاد زندگی، پژوهشگر در نظر دارد نگرش دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مشهد به مشکلات ازدواج در دوره دانشجویی را بررسی نماید.

مواد و روش‌ها

این تحقیق به صورت توصیفی تحلیلی از نوع مقطعی است که بر روی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مشهد انجام شد. معیارهای ورود این مطالعه شامل تمایل داشتن برای شرکت در پژوهش و اشتغال به تحصیل در یکی از دانشکده‌های دانشگاه علوم پزشکی مشهد و معیارهای خروج آن عدم تمایل برای ادامه حضور در پژوهش و انتقالی گرفتن یا فارغ‌التحصیل شدن در هنگام اجرای پژوهش بود. برای تعیین حجم نمونه، ابتدا یک مطالعه مقدماتی بر روی ۵۰ دانشجو انجام گرفت و بر اساس نتایج آن با داشتن ضریب اطمینان ۹۵٪ و دقت ۰۵٪، ۳۸۰ نفر بدست آمد. با توجه به احتمال ریزش واحدهای پژوهش ۴۰۰ نفر به عنوان حجم نمونه نهایی درنظرگرفته شد.

روش نمونه گیری در این پژوهش خوشه‌ای طبقه‌ای بود؛ هر یک از دانشکده ها به عنوان یک طبقه و هریک از رشته‌ها و ترم‌های تحصیلی موجود در هر دانشکده به عنوان یک خوشه درنظر گرفته شد که واحدهای پژوهش از دانشکده های پرستاری و مامایی (۷۵ نفر)، دندانپزشکی (۶۵ نفر)، پزشکی (۷۵ نفر)، داروسازی (۶۰ نفر)، پیراپزشکی (۷۰ نفر) و بهداشت (۵۵ نفر) انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها در این پژوهش شامل پرسشنامه پژوهشگر ساخته‌ای بود که با توجه به اهداف تحقیق و مطالعه جدیدترین منابع و مقالات مرتبط تهیه شده بود. این پرسشنامه از دو قسمت تشکیل شده بود: قسمت اول مشخصات دموگرافیک واحدهای پژوهش را مورد بررسی قرار می‌داد و حاوی ۱۰ سوال (سن، جنس، وضعیت تاهل، ترم تحصیلی، رشته تحصیلی، وضعیت سکونت، میزان تحصیلات والدین، شغل والدین) بود. قسمت دوم مشتمل بر ۱۶ عبارت بود که هر عبارت یکی از مشکلات ازدواج در دوره دانشجویی را می‌سنجید. برای نمره‌گذاری این پرسشنامه از مقیاس Likert استفاده شد و هر سوال با عبارت‌های بی‌تاثیر (۰)، کم (۱)، متوسط (۲)، زیاد (۳) و خیلی زیاد (۴) نمره‌گذاری شد. در این پرسشنامه حداقل نمره بدست آمده ۰ و حداکثر آن ۶۴ می‌باشد. به منظور تعیین روایی، این پرسشنامه در اختیار ۱۰ تن از اساتید صاحبنظر دانشگاه علوم پزشکی مشهد و دانشکده علوم تربیتی دانشگاه فردوسی قرار داده شد و نظرات اصلاحی آنان اعمال شد. پایایی این پرسشنامه به شیوه آزمون – آزمون مجدد با فاصله دو هفته بر روی ۵۰ دانشجو محاسبه شد که ضریب Cronbach's alpha ۰/۸۱ بدست آمد. همچنین پایایی آن به شیوه همسانی درونی نیز سنجیده شد که ضریب Cronbach's alpha ۰/۸۳ بدست آمد.

بعد از تصویب شورای پژوهشی دانشگاه و تایید طرح در کمیته اخلاق و کسب معرفی‌نامه از دانشکده پرستاری و مامایی مشهد، پژوهشگر اقدام به نمونه گیری نمود؛ به این صورت‌که پژوهشگر با توجه به برنامه کلاسی و ساعات حضور واحدهای پژوهش در دانشکده به دانشکده‌های مورد نظر مراجعه می‌نمود و بعد از پایان کلاس، در مورد اهداف پژوهش به واحدهای پژوهش توضیح داده و در صورت تمایل واحدهای پژوهش برای شرکت در مطالعه پرسشنامه را در اختیار آنان قرار می‌داد تا تکمیل نمایند. نحوه پاسخ‌دهی به پرسشنامه نیز توسط پژوهشگر به واحدهای پژوهش توضیح داده می‌شد. همچنین به شرکت کنندگان اطمینان داده شد که اطلاعات محرمانه مانده و نیازی به ذکر نام و نام خانوادگی نیست. پژوهشگر در زمان پرکردن پرسشنامه‌ها به سوالات شرکت‌کنندگان پاسخ می‌داد و ابهامات را رفع می‌نمود. تکمیل هر پرسشنامه به طور متوسط به ۱۰ دقیقه زمان نیاز داشت. پرسشنامه ها پس از تکمیل نیز توسط خود پژوهشگر جمع آوری شد.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ استفاده شد. برای توصیف اطلاعات جمع‌آوری شده از میانگین، انحراف معیار، جدول توزیع فراوانی (نسبی، مطلق) استفاده شد. برای تعیین ارتباط میانگین نمرات مشکلات ازدواج دانشجویی با جنس، وضعیت تاهل، وضعیت سکونت، رشته تحصیلی و ترم تحصیلی از آزمون کای دو استفاده شد و با استفاده از آزمون آنالیز واریانس یکطرفه، ارتباط بین میانگین نمرات با سن مورد بررسی قرار گرفت.

یافته ها

اکثر واحدهای پژوهش (۶۴/۵٪) مونث و میانگین سنی آنها ۱/۵±۲۰/۷ سال بود که در محدوده سنی ۱۸ تا ۲۶ سال قرار داشت. ۸۵/۸٪ واحدهای پژوهش مجرد و ۵۲/۸٪ آنها خوابگاهی بودند. از نظر مقطع تحصیلی ۵۰٪ واحدهای پژوهش در مقطع دکترا، ۴۵٪ کارشناسی و ۵٪ کاردانی مشغول به تحصیل بودند و اکثر شرکت‌کنندگان (۳۸/۱٪) در سال سوم تحصیلی قرار داشتند. از نظر شغل والدین، ۷۱/۱٪ مادران، خانه‌دار و ۱ /۶۴٪ پدران کارمند بودند. (جدول ۱). یافته

[Downloaded from cjhaa.mubabol.ac.ir on 2026-11-07]
[DOI: 10.22088/cjhaa.2.2.45]

های این مطالعه نشان داد که مهمترین مشکلات ازدواج در دوره دانشجویی بر اساس نظر دانشجویان به ترتیب عبارت‌اند از: نداشتن استقلال فکری در انتخاب همسر آینده (۵۴/۶٪)، وضعیت اقتصادی (۴۸/۲٪)، بیم عدم تطابق فرهنگی (۴۴/۵٪) و نداشتن استقلال شغلی (۴۰/۰٪). از دیدگاه دانشجویان مورد مطالعه، وجود فعالیت‌های غیر درسی (۱۱/۲٪)، اصرار والدین بر ازدواج فامیلی (۱۳/۸٪) و اصرار والدین بر انجام ازدواج سنتی (۱۶/۰٪) کم اهمیت‌ترین مشکلات ازدواج در دوره تحصیل بودند.

جدول ۱. توزیع فراوانی مشخصات دموگرافیک دانشجویان مورد مطالعه دانشگاه علوم پزشکی مشهد در سال ۱۳۹۰

متغیر		تعداد(درصد)
جنس	مرد	۱۳۹(۶۵/۴)
	زن	۲۶۱(۳۴/۶)
سن (انحراف معیار ± میانگین)	c	۲۶/۷±۱/۵
وضعیت تاهل	مجرد	۳۴۷(۸۵/۸)
	متأهل	۵۳(۱۳/۲)
وضعیت سکونت	بومی	۱۸۹(۴۷/۲)
	خوابگاهی	۲۱۱(۵۲/۸)
مقطع تحصیلی	کاردانی	۲۰(۵/۰)
	کارشناسی	۱۸۰(۴۵/۰)
	دکترا	۲۰۰ (۵۰/۰)

از نظر ارتباط عوامل مربوط به مشکلات ازدواج در دوره دانشجویی با متغیر جنس، نتایج آزمون آماری کای دو نشان داد ارتباط معنی داری بین جنسیت با عوامل وضعیت اقتصادی، مسافت شهر محل تحصیل با محل سکونت خانواده، حجم زیاد دروس، اصرار والدین بر انجام ازدواج سنتی، بیم عدم تطابق فرهنگی، عدم شغل مناسب، استقلال فکری در انتخاب همسر، استقلال اقتصادی، استقلال شغلی و کسب احساس شخصیت وجود دارد ($p<۰/۰۵$). نتایج آزمون آماری کای دو نشان داد بین متغیر وضعیت تاهل با عوامل وضعیت اقتصادی، حجم زیاد دروس، بیم عدم تطابق فرهنگی و عدم شغل مناسب ارتباط معنی‌داری وجود داشت ($p<۰/۰۵$). یافته‌های این مطالعه نشان داد که بین رشته تحصیلی و نگرش دانشجویان نسبت به مشکلات ازدواج دانشجویی ارتباط معنی‌داری وجود داشت ($p<۰/۰۵$). به طوری که دانشجویان پزشکی، داروسازی و دندانپزشکی حجم زیاد دروس، دانشجویان پرستاری و مامایی و پیراپزشکی وضعیت اقتصادی و دانشجویان بهداشت استقلال شغلی را به عنوان مهمترین مشکل مطرح کردند نتایج آزمون آنالیز واریانس یک طرفه نشان داد که بین متغیر سن با عوامل مسافت شهر محل تحصیل با محل سکونت خانواده، انجام فعالیت¬های اقتصادی، عدم شغل مناسب، استقلال فکری در انتخاب همسر، استقلال اقتصادی و استقلال شغلی ارتباط معنی داری وجو داشت ($p<۰/۰۵$). مهمترین عامل برای دانشجویان باسن کمتر از ۲۰ سال عدم شغل مناسب، استقلال فکری در انتخاب همسر، برای دانشجویان ۲۰ تا ۲۲ سال وضعیت اقتصادی و برای دانشجویانی با سن بیشتر از ۲۲ سال استقلال شغلی و انجام فعالیت‌های اقتصادی بود ($p<۰/۰۵$). از نظر متغیر محل سکونت، نتایج آزمون آماری کای دو نشان داد بین وضعیت سکونت واحدهای پژوهش با عوامل اصرار زیاد بر ازدواج فامیلی، استقلال فکری در انتخاب همسر و استقلال شغلی ارتباط معنی‌داری وجود دارد ($p<۰/۰۵$). مهمترین عامل از نظر دانشجویان بومی، استقلال شغلی و برای دانشجویان خوابگاهی اصرار زیاد بر ازدواج فامیلی و استقلال فکری در انتخاب همسر بود.

جدول۲. توزیع فراوانی مشکلات ازدواج در دوره دانشجویی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مشهد

ردیف	عبارات	تعداد(درصد)					جمع
		بدون تاثیر	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
۱	وضعیت اقتصادی	۴۴(۱۱/۰)	۷۰(۱۷/۵)	۹۱(۲۳/۳)	۱۴۲(۳۵/۵)	۵۱(۱۲/۸)	۴۰۰(۱۰۰)
۲	بعد مسافت شهر محل سکونت خانواده تا مشهد	۱۲۱(۳۱/۲)	۱۰۵(۲۷/۱)	۶۱(۱۵/۷)	۵۹(۱۵/۲)	۴۲(۱۰/۸)	۳۸۸(۱۰۰)
۳	حجم زیاد دروس	۱۱۶(۲۹/۰)	۱۰۲(۲۵/۵)	۸۳(۲۰/۸)	۵۵(۱۳/۸)	۴۴(۱۱/۰)	۴۰۰(۱۰۰)
۴	وجود فعالیت های غیر درسی (ورزش،فعالیت های هنری،فرهنگی-اجتماعی)	۱۷۱(۲۴/۸)	۱۴۰(۳۵/۰)	۵۱(۱۲/۸)	۷(۱/۸)	۳۱(۷/۸)	۴۰۰(۱۰۰)
۵	انجام فعالیت های اقتصادی	۱۵۳(۳۸/۵)	۱۱۴(۲۸/۷)	۶۹(۱۷/۴)	۳۵(۸/۸)	۲۶(۶/۵)	۳۹۷(۱۰۰)
۶	برقراری ارتباط غیر رسمی	۱۶۲(۴۱/۴)	۹۶(۲۴/۰)	۵۲(۱۳/۳)	۴۹(۱۲/۳)	۳۲(۸/۰)	۳۹۱(۹۷/۸)
۷	اصرار والدین بر انجام ازدواج سنتی	۱۷۷(۴۴/۳)	۱۱۳(۲۸/۳)	۵۶(۱۴/۰)	۳۰(۷/۵)	۲۴(۶/۰)	۴۰۰(۱۰۰)
۸	اصرار والدین بر ازدواج پس از تحصیل	۱۵۳(۳۸/۳)	۸۴(۲۱/۰)	۷۵(۱۸/۸)	۴۳(۱۰/۸)	۴۱(۱۰/۳)	۳۹۹(۱۰۰)
۹	اصرار زیاد بر ازدواج فامیلی	۲۰۳(۵۰/۸)	۱۰۳(۲۵/۸)	۳۹(۹/۸)	۲۷(۶/۸)	۲۸(۷/۰)	۴۰۰(۱۰۰)
۱۰	بیم عدم تطابق فرهنگی	۶۵(۱۶/۵)	۴۶(۱۱/۷)	۱۰۷(۲۶/۸)	۱۰۱(۲۵/۷)	۷۴(۱۸/۸)	۳۹۳(۱۰۰)
۱۱	عدم شغل مناسب	۷۱(۱۷/۸)	۷۱(۱۷/۸)	۸۵(۲۱/۳)	۷۴(۱۸/۵)	۹۹(۲۴/۸)	۴۰(۱۰۰)۰
۱۲	نداشتن استقلال فکری در انتخاب همسر آینده	۴۹(۱۲/۳)	۳۶(۹/۰)	۹۷(۲۴/۳)	۱۱۵(۲۸/۸)	۱۰۳(۲۵/۸)	۴۰۰(۱۰۰)
۱۳	سن کم	۹۳(۲۳/۳)	۸۰(۲۰/۰)	۸۷(۲۱/۷)	۷۰(۱۷/۵)	۷۰(۱۷/۵)	۴۰۰(۱۰۰)
۱۴	استقلال شغلی	۷۴(۱۸/۵)	۶۷(۱۶/۸)	۹۹(۲۴/۸)	۸۴(۲۱/۰)	۷۶(۱۹/۰)	۴۰۰(۱۰۰)
۱۵	پیدا نکردن همسر مورد علاقه	۱۰۴(۲۶/۲)	۷۲(۱۸/۱)	۹۳(۲۳/۴)	۹۰(۲۲/۷)	۳۸(۹/۷)	۳۹۷(۱۰۰)
۱۶	ترس از کاهش احساس استقلال	۹۳(۲۳/۵)	۷۵(۱۸/۹)	۸۸(۲۲/۲)	۹۰(۲۲/۷)	۵۰(۱۲/۶)	۳۹۶(۱۰۰)

[Downloaded from cjhaa.mubabol.ac.ir on 2026-11-07]
[DOI: 10.22088/cjhaa.2.2.45]

بحث و نتیجه‌گیری

بر اساس یافته‌های این مطالعه دانشجویان، نداشتن استقلال فکری در انتخاب همسر آینده، بیم عدم تطابق فرهنگی و نداشتن استقلال شغلی را مهمترین مشکلات ازدواج در دوره تحصیل ذکر نمودند. در چند دهه اخیر تغییرات نگرشی و رفتاری عمده‌ای در جهت انتخاب آزادانه‌تر همسر صورت گرفته است به‌گونه‌ای که جوانان امروزی تمایلی روزافزون به استقلال در انتخاب همسر دارند. از آنجایی که میانگین سنی دانشجویان این مطالعه ۲۰ سال بود، احتمالاً سن پایین، نداشتن تجربه کافی در روابط بین فردی باعث شده است تا آنها احساس کنند که هنوز به بلوغ عقلی کافی در زمینه انتخاب همسر دست نیافته‌اند و در این زمینه استقلال فکری ندارند (۱۶و۱۵).

به اعتقاد دانشجویان مورد مطالعه، دومین مشکل در زمینه ازدوج در دوره تحصیل، وضعیت اقتصادی بود. در مطالعه بناکار و همکاران نیز (۱۳۸۱) بیشترین دغدغه فکری و ذهنی دانشجویان مشکل اشتغال، عدم امکانات مالی آینده و عدم وجود مسکن می‌باشد که با مطالعه ما همخوانی دارد (۱۵). یافته‌های حاصل از تحقیق حیدری و همکاران (۱۳۸۷) و هولیبان و همکاران (۲۰۰۰) نیز نشان داد که داشتن تمکن مالی و مسکن از اولویت‌های انتخاب همسر بین دو جنس بوده است (۱۶ و ۱۰). در مطالعه‌ای که تودوسیژویک و همکاران (۲۰۰۳) بر روی دانشجویان رشته روانشناسی صربستان انجام دادند نیز وضعیت اقتصادی همسر آینده یکی از مهمترین اولویت‌های دانشجویان برای انتخاب همسر آینده بود (۱۷). هر چند که عوامل اقتصادی در گذشته نیز مطرح بوده‌اند، اما در جامعه امروز، شکل‌گیری روابط اجتماعی منجمد با حداقل انعطاف، افزایش تورم اقتصادی و افزایش هزینه های زندگی امروزی، همچنین بالا رفتن سطح توقعات و کمرنگ شدن روحیه صبر و بردباری و قناعت‌پیشگی در زندگی مشکلات عدیده‌ای برای جوانان مجرد و والدین آنها ایجاد کرده است. نداشتن حداقل درآمد برای اداره زندگی سبب می‌شود که جوانان به لحاظ مالی وابستگی زیادی نسبت به خانواده خود داشته و تمایلشان به ازدواج و تشکیل خانواده کاهش یابد.

یافته‌های این مطالعه نشان داد که بیم عدم تطابق فرهنگی، به عنوان سومین مشکل ازدواج در دوره دانشجویی مطرح شده بود. احتمالاً علت این امر گستردگی و تنوع قومیت‌ها و فرهنگ‌های مختلف در کشور ما می‌باشد؛ دانشگاه جایی است که به اقتضای تحصیل افراد را از سراسر کشور در یک محل جمع می‌کند و هیچ سازمان و یا نهاد دولتی و غیر دولتی به اندازه دانشگاه از نظر وجود افراد از فرهنگ‌های مختلف تنوع ندارد. مشاهده فرهنگ‌ها و آداب و رسوم متفاوت در محیط دانشگاه که اهداف و نگرش افراد را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد، این ترس را برای دانشجویان ایجاد می‌کند که این تفاوت‌ها ممکن است بر زندگی زناشویی آنان در آینده تاثیر منفی بگذارد.

مطالعه حسینی و همکاران نیز وضعیت فرهنگی و مذهبی یکی از مهمترین اولویت‌های انتخاب همسر بوده است که با مطالعه ما همخوانی دارد. فرهنگ و ارزش‌های اجتماعی مشترک بین زن و مرد یکی از معیارهای مهم اجتماعی می‌باشد. در واقع فرهنگ و زبان مشترک در تعادل بین فردی و سازگاری زن و شوهر تاثیر بسزایی دارد (۱۸). سالیوان (۲۰۰۱) در مطالعه خود در زمینه نقش مذهب و فرهنگ در ازدواج در کالیفرنیا به این نتیجه رسید که باورهای مذهبی و فرهنگی بر خلاف سایر ملاک‌های زودگذر، اثر طولانی تری در تحکیم روابط زناشویی دارد (۱۹). واحدهای پژوهش این مطالعه، نداشتن استقلال شغلی در دوره دانشجویی را به عنوان چهارمین مشکل ازدو ج در دوره دانشجویی مطرح کردند. در مطالعه حرازی و همکاران (۱۳۸۰) نیز دانشجویان مجرد یکی از مهمترین مشکلات خود برای ازدواج را عدم اطمینان به آینده شغلی ذکر نمودند که با مطالعه ما همخوانی دارد (۳). در واقع نداشتن شغل مستقل در دوره دانشجویی موجب کاهش قطعیت‌های اقتصادی و اجتماعی شده که به نوبه خود در فشرده‌سازی دایره همسرگزینی و تأخیر ازدواج تأثیرگذارند.

یافته‌های این مطالعه نشان داد که بین جنس و نگرش دانشجویان نسبت به مشکلات ازدواج در دوره دانشجویی ارتباط معنی‌داری وجود دارد. به‌طوریکه عوامل وضعیت اقتصادی، عدم شغل مناسب، استقلال اقتصادی، استقلال شغلی و کسب احساس شخصیت برای دانشجویان پسر از اهمیت بیشتری برخوردار بودند و برای دختران مسافت شهر محل تحصیل با محل سکونت خانواده، حجم زیاد دروس، اصرار والدین بر انجام ازدواج سنتی، بیم عدم تطابق فرهنگی و استقلال فکری در انتخاب همسر مهمتر بودند.

در مطالعه حرازی و همکاران (۱۳۸۰) نیز آقایان بیشتر از خانم‌ها از عدم اطمینان به آینده شغلی نگران هستند و خانم‌ها بیشتر از آقایان از افت تحصیلی بیمناک بودند (۳) که با مطالعه ما همخوانی دارد. در واقع دانشجویان دختر پیشرفت تحصیلی خود را مقدم بر هر امری می‌دانند و همین موضوع سبب می‌شود تا حجم تکالیف و دروس در رشته‌های علوم پزشکی بر تمایل آنها بر ازدواج تاثیر بگذارد زیرا انجام تکالیف نیازمند آرامش ذهنی و روانی است و هر نوع مشغله ذهنی به ویژه در رابطه با ازدواج می‌تواند وضع تحصیلی آنان را تحت تاثیر قرار دهد؛ اما پسران با توجه به مسئولیتی که در قبال تامین هزینه‌های ازدواج، از قبیل مهریه، تهیه مسکن، جشن عروسی، مخارج زندگی زناشویی و ... دارند، عوامل اقتصادی را به عنوان سدی در مقابل ازدواج در دوره دانشجویی می‌دانند.

از نظر وضعیت تاهل نیز برای دانشجویان مجرد وضعیت اقتصادی و عدم شغل مناسب بیشتر اهمیت داشتند و برای متاهلین بیم عدم تطابق فرهنگی مهمتر بود. داشتن نگرش فرامادی به ازدواج احتمالاً تمایل به ازدواج و تشکیل خانواده را افزایش می‌دهد اما به همان نسبت داشتن نگرش مادی به ازدواج و ترس از مشکلات مالی ازدواج باعث طولانی شدن دوره تجرد فرد می‌شود (۲۰). یافته‌های این مطالعه نشان داد که اصرار خانواده به ازدواج فامیلی برای دانشجویان خوابگاهی نسبت به دانشجویان بومی، مهمتر بود. علت این امر احتمالاً این است که اکثر دانشجویان خوابگاهی این مطالعه از شهرهای استان خراسان بودند که بافت فرهنگی و مذهبی آنها و پایبندی به آداب و رسوم در خانواده ها باعث شده است تا خانواده‌ها هنوز به ازدواج خویشاوندی اعتماد بیشتری داشته باشند و بر آن اصرار کنند. نظر به اینکه ازدواج خویشاوندی از دیرباز به عنوان یکی از اشکال مرجع انتخاب همسردر جامعه ایران رواج داشته است؛ اما نسل جوان به مراتب کمتر از خانواده‌هایشان موافق ازدواج خویشاوندی بوده‌اند و در مقابل نظر مساعدتری نسبت به ازدواج غیرخویشاوندی دارند (۲۱). این مطالعه دارای محدودیت‌هایی بود که مهم‌ترین آنها عبارت‌اند از:

۱-تفاوت های فردی، خصوصیات روانی و ویژگیهای شخصیتی و خانوادگی تاثیر گذار بر پاسخ به سوالات که کنترل کامل آن مقدور نمی باشد.

۲- تاثیر علایق فردی بر تکمیل پرسشنامه ها به دلیل خود گزارشی آنها از آنجاییکه دانشجویان شاخص‌های علمی و حساس‌ترین اقشار هر جامعه می‌باشند، توجه به نیازهای عاطفی، اجتماعی و روانی آنها و سالم نگه‌داشتن این قشر آسیب-

[Downloaded from cjhaa.mubabol.ac.ir on 2026-11-07]
[DOI: 10.22088/cjhaa.2.2.45]

پذیر از وظایف مدیران و برنامه‌ریزان بخصوص دولتمردان می‌باشد. فراهم نمودن امکانات مالی مانند تسهیل وام‌های ازدواج و ایجاد خوابگاه‌های متاهلین و فعالیت بیشتر دفاتر مشاوره دانشجویی، پایین آوردن سطح توقعات خانواده ها و عدم سخت گیری والدین در ازدواج فرزندان و جوانان بویژ والذین دانشجویان دختر از جمله اموری است که امر ازدواج دانشجویان را تسهیل می‌بخشد. امید است با بررسی نتایج تحقیقاتی که در زمینه دیدگاه دانشجویان پیرامون ازدواج صورت می‌گیرد، برنامه‌ریزی و سیاستگزاری مناسبی در این زمینه از سوی دست‌اندرکاران کشور انجام گرفته و با استفاده از نظرات دانشجویان و همفکری با آنها مشکلات فراروی امر ازدواج کاهش یافته و انگیزه و تمایل دانشجویان به این مهم افزایش یابد.

تقدیر و تشکر

بدینوسیله از دانشگاه علوم پزشکی مشهد به دلیل تامین اعتبار این تحقیق و از دانشکده پرستاری و مامایی مشهد و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مشهد به‌خاطر همکاری صمیمانه، تشکر و قدردانی می‌شود.

[Downloaded from cjhaa.mubabol.ac.ir on 2026-11-07]

[DOI: 10.22088/cjhaa.2.2.45]

Study the students' attitudes in Mashhad University of Medical Sciences toward marriage problems during studentship

F. Darban (MSc) [1], F. Azimi Roudkenar (MSc)[2], F. Ghaffari(PhD)[3*], S. Azimi Roudkenar (BSc)[2]

1.Iranshahr School of Nursing and Midwifery, Iranshahr University of Medical Sciences, Iranshahr, I.R. Iran
2.Mashhad School of Nursing and Midwifery, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, I.R. Iran
3.Nursing Care Research Center, Health Research Institute, Babol University of Medical Sciences, Babol, I.R.Iran

Caspian Journal of Health and Aging; 2(2); Fall & Winter2018;PP:45-51
Received: March 7th 2018, Revised: March 1th 2018, Accepted: February 20th 2018.

ABSTRACT

BACKGROUND AND OBJECTIVE: During studentship, marriage can promulgate and internalize simple life and easy marriage culture among young adults, especially university students. In spite of the importance of this subject, university students, especially students of medical sciences universities, face many more barriers and problems on their way of marriage. Therefore, the aim of this study was to determine university students' attitudes toward the marriage problems during studentship.

METHODS: This analytical-descriptive and cross-sectional study was conducted on 400 students of Mashhad University of Medical Sciences, selected using clustering –classifying method. Data were collected using a researcher-made questionnaire including 16 questions which measured students' marriage problems during studentship. The validity of this questionnaire was approved by professors of Mashhad University of Medical Sciences and Faculty of Educational Sciences in Ferdowsi University, and its reliability was approved by test – retest and internal parallelism method.

FINDINGS: The findings revealed that the most important marriage problems in studentship period, according to students' point of view, included lack of students' independence-of-thought in selecting their future spouse (54.6%), their economic status (48.2%), and the scare of cultural incompatibility (44.5%), respectively. On the other hand, factors like non-educational activities (11.2%), parents' inclination on family marriage (13.8%), also emphasis of parents on traditional marriage (0.16%) had the least effect on unwillingness to marry during studentship, respectively.

CONCLUSION: Since independence-of-thought on marriage, and economical and welfare issues is of great importance for university students, it is suggested that the managers and decision makers for maintaining and improving the students' health should provide a background to make marriage easier by considering cultural, religious and social criteria.

KEY WORDS: *Marriage, Problem, Attitude, Student.*

Please cite this article as follows:

Darban F, Azimi Roudkenar F,Ghaffari F, Azimi Roudkenar S. Study the students' attitudes in Mashhad University of Medical Sciences toward marriage problems during studentship.CJHAA.2018;2(2):45-51.

***Corresponding author: F. Ghaffari (PhD)**
Address:. Enghelab Squere,Imam Sajjad Hospitai,Fateme Zahra Nursing& Midwifery School Ramsar,mazandaran, I.R.Iran
Tel: 01155225151
E-mail: ghafarifateme@yahoo.com

[Downloaded from cjhaa.mubabol.ac.ir on 2026-11-07]

[DOI: 10.22088/cjhaa.2.2.45]

References

1. Mousavi, A. Before marriage consultant, a practical view. Tehran: Mehr Kavian publications; 1386.
2. Higgins LT, Zheng M, Yali L, Chun H S. Attitudes to Marriage and sexual behaviors: A survey of gender and culture differences in China and United Kingdom. Sex roles New York. 2002;46(3/4):75.
3. Harrazi MA, Hosseini Motlagh SM, Sadrian MR. The attitude of medical students towards marriage. Shahid Sadoughi J Univ Med Sci Health Services. 2001;1(9):37-43.
4. Holy Quran. Soure Roum, Aye 21.
5. Sarokhani B. An introduction to family Sociology. Tehran: Sorosh publications; 2002.
6. Ahmadi Movahed M. Marriage and divorce criteria, and surveying its changes in the country, with the emphasis on province statistics, during 2002 – 2007. Population Journal. 2008;15(63):1 – 25.
7. Maslahaty H. Marriage and marriage therapy. Tehran: Alborz publication; 2001.
8. Martin PD, Martin D, Martin M. Adolescent premarital sexual activity, cohabitation and attitudes toward marriage. Adolescence.2001;36(143): 601-9.
9 .Ahmadi H. Social psychology. Shiraz: Shiraz university publications;2003.
10. Heydari J, Jafary H, Afzali M, Mohamad pour R, Mahmodi Gh. Marriage criteria according to single students of Mazandaran university of medical sciences students' point of view. Nursing research. 2009; 3 (10 & 11): 55 – 62.
11. Iran Mahbob J, Mokhtary M. Life flow approach in young people marriage research in Iran. population seasonal magazine. 2006;14(58):34 – 43.
12. Delkhosh, M. The values of marriage. Iranian psychology .2007;1(12):299 – 309.
13. Shahidi M, Yosofi F. Study of the problems and criteria of marriage in the students at Kordestan Medical University. Teb & Tazkieh. 2001;43: 23-5.
14. Zarabi V, Mostafavi F. surveying the effective factors on the age of wives' marriages in Iran; an economic approach. Economical research. 2011;11(4):33 – 64.
15. Bana kar B, Nikoei F, Hoseini A. Surveying the attitudes of Fasa university of medical sciences to the problems of during studentship marriage in 2002. Teb & Tazkieh. 2002;52:79 – 83.
16. Magaret M, Houliban M, Jackson J, Rogers T. Decision Making of Satisfied and Dissatisfied Married Couples. the J Soc Psychol. 2000;130:89-102.
17. Todsijevic s. Mate Selection Criteria. 2003. available from:http://www.human_nature.com. accessed: 21/02/2011.
18. Hoseini M, Mohamadi M, Yaghmaei F, Alavi Majd H. Surveying the preiorities of spouse selection in adjucent to marriage couples in Tehran in 2005. Pezhohande. 2007;12(6):12 – 50.
19. Sullivan KT. Understanding the relationship between religiosity and marriage. J Fam Psychol. 2001;15(4):610-26.
20. Mahmodian J. The age of marriage is increasing: surveying the supportive factors. Soc sci. 2004; 27: 22 – 53.
21.Abbasi Showazi M, Torabi F. Intra–generation differences about kinship marriage in Iran. Iranian sociology association. 2006;7(4):119 –42.

[Downloaded from cjhaa.mubabol.ac.ir on 2026-11-07]

[DOI: 10.22088/cjhaa.2.2.45]